

LAPSEN OSAAMINEN JA VAHVUUDET NÄKYVÄKSI POSITIIVISEN CV:N AVULLA

TIETOPAKETTI VARHAISKASVATTAJILLE

Sirpa Heinonen & Sirpa Varis

Alkusanat

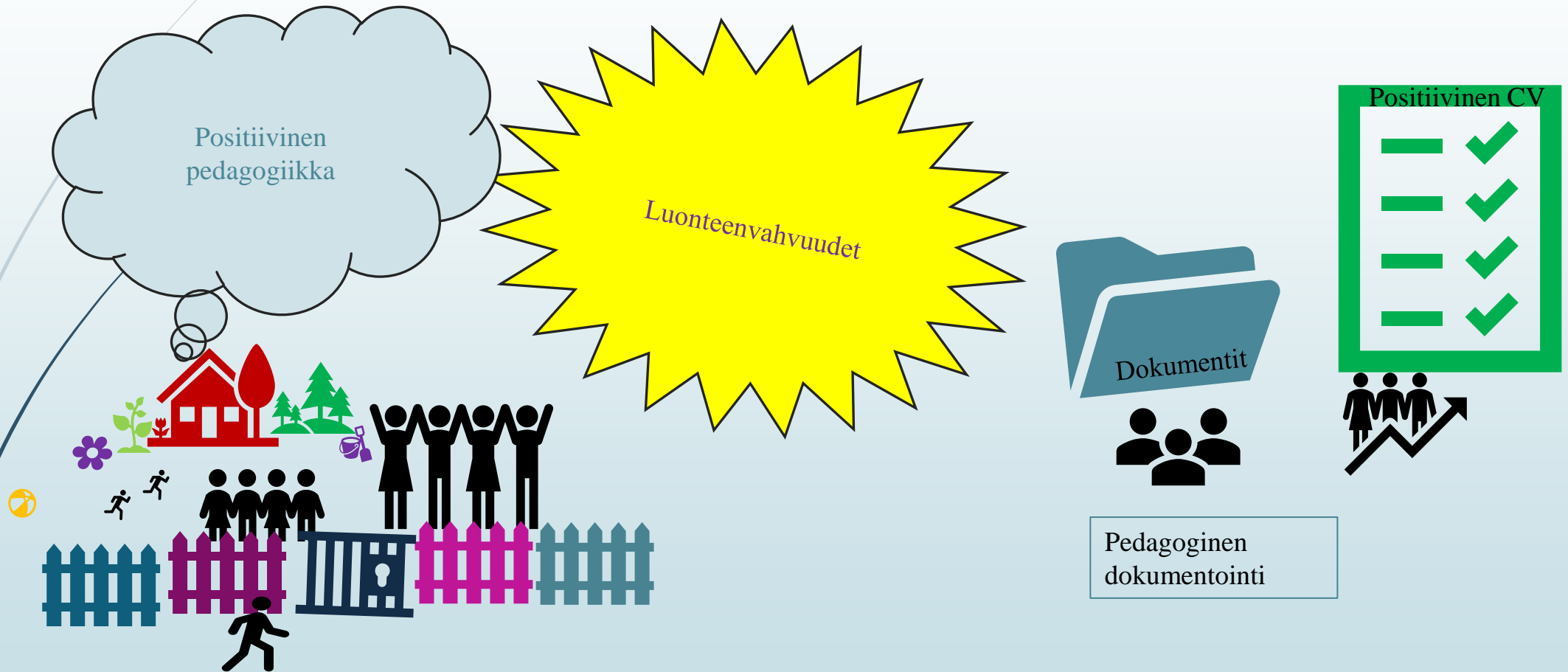
Hyvä varhaiskasvattaja,

myönteisen ilmapiirin vallitessa varhaiskasvatusyhteisö voi paremmin ja hyvinvointi lisääntyy. Hyvinvoivassa työyhteisössä ihmiset ovat myönteisempiä ja herkempiä huomaamaan lapsen osaamista, onnistumisia ja vahvuuksia. Myönteinen ja hyvinvoiva ilmapiiri edistää lapsen oppimista. Työhönsä sitoutunut varhaiskasvattaja on kiinnostunut lapsesta, lapsen osaamisesta ja taidoista sekä kiinnostuksen kohteista.

Tämä tietopaketti sisältää teoriaan pohjautuvaa tietoa positiivisesta pedagogiikasta, luontevahvuuksista, pedagogisesta dokumentoinnista sekä positiivisesta CV:stä. Tietopaketissa käsittelemme keskeisimpiä asioita kustakin aihealueesta varhaiskasvattajan näkökulmasta. Lähtökohtana tietopaketin teoriapohjalle on sovellettu kysymyksenasettelua: Mitä käsitteet tarkoittavat, mikä on kunkin työmenetelmän/työkalun käyttämisen tavoite ja tarkoitus varhaiskasvatuksessa ja mikä on varhaiskasvattajan rooli työmenetelmän/työkalun käyttäjänä. Laadimme lomakkeet, joita voitte hyödyntää tiedon keräämiseen huoltajilta, lapsilta sekä varhaiskasvattajilta positiivista CV:tä varten. Lisäksi lomakkeista löytyy laatimamme positiivisen CV:n mallit.

Yhteistyöterveisin Sirpa & Sirpa

TIETOPAKETIN SISÄLTÖ

POSITIIVINEN PEDAGOGIIKKA

Lähtökohtia positiiviseen pedagogiikkaan

- ❑ Hyvinvointi ja oppiminen syntyvät lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksen tuloksena.
- ❑ Myönteinen toimintakulttuuri edistää sosiaalisia suhteita, oppimista ja hyvinvointia.
- ❑ Myönteiset tunteet ovat merkityksellisiä oppimisen, hyvinvoinnin ja viihtymisen kannalta.
- ❑ Toiminnan lähtökohtana on lapsi, lapsen arki ja kasvuympäristö.
- ❑ Lapsen luontevahvuuksien (ks. taulukko 1) tunnistaminen ja käyttäminen varhaiskasvatuksen arjessa on välttämätöntä
 - vahvuudet kirjataan lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan
 - vahvuuksien tunnistaminen ohjaa pedagogista toimintaa.
- ❑ Varhaiskasvattajien ja huoltajien välinen luottamuksellinen ja toisiaan kunnioittava yhteistyö helpottaa yhteisen näkökulman muodostamista lapsen elämästä.

- ❑ Positiivisen pedagogiikan tavoitteena on tukea lapsen hyvinvointia ja oppimista.

Varhaiskasvattajan rooli positiivisen pedagogiikan toteuttajana

Varhaiskasvattajan tulisi

- ❑ järjestää olosuhteet, työvälineet ja oppimis- ja opetusmenetelmät, jotka mahdollistavat lapsen osallistumisen ja kehittymisen yksilönä
 - erilaisten dokumentointitapojen tarjoaminen
 - onnistuneista hetkistä muistiinpanojen tekeminen vapaavalintaisella tavalla
- ❑ kannustaa lasta oman elämänsä havainnointiin sekä tunteiden ja vahvuuksien tunnistamiseen
 - tukee lasta omien vahvuuksien tunnistamisessa ja antaa myönteistä palautetta
 - korostaa lapsen subjektiivisia hyvinvointikokemuksia
 - auttaa lasta huomaamaan hänelle iloa ja hyvää oloa tuottavat asiat
 - lapsi nähdään aktiivisena toimijana omien kokemustensa jakamisessa
 - auttaa lasta huomaamaan itsessään hyvä sekä uskomaan itseensä ja kykyihinsä
 - tukee lasta vahvuuksien hyödyntämiseen käytännössä

Varhaiskasvattajan rooli positiivisen pedagogiikan toteuttajana

- ❑ luoda lapselle mahdollisuuksia kokemusten ja tunnetilojen dokumentointiin
 - visuaalinen dokumentointi (piirustukset, valokuvat, videot)
 - lapsen ja hänen elämänsä ymmärtäminen lapsen näkökulmasta
- ❑ luoda lapselle tilanteita omien elämäkokemusten ja tunteiden jakamiseen sekä yhteiseen merkityksenantoon
 - yhteiset, myönteiset kokemukset lisäävät yhteisöllisyyden ja ryhmään kuulumisen tunteita.

Varhaiskasvattaja dokumentoi lapsen onnistumiset, osaaminen ja vahvuudet positiiviseen CV:hen yhdessä lapsen kanssa.

LUONTEEN KASVU JA LUONTEENVAHVUUDET

Näkökulmia luonteen kasvuun

- ❑ Luonne on osa persoonallisuutta, joka muodostuu perimän, kokemusten ja kasvatuksen yhteisvaikutuksessa.
- ❑ Luonteen taitoja voidaan tietoisesti kehittää läpi elämän.
- ❑ Lapsuuden kokemukset ovat keskeisiä luonteenkasvun kehityksessä
 - onnistumiset ja haasteet
 - oma toimijuus ja pystyvyys.
- ❑ Lähtökohtana on omaan luonteeseen ja vahvuuksiin tutustuminen > itsetuntemus.
- ❑ Ihmisellä on käytössä useita vahvuuksia samanaikaisesti, eivät ole toisiaan poissulkevia tai keskenään eriarvoisia.
- ❑ Vahvuuksien mahdollisuuksien tietoinen pohtiminen arkipäivässä on erityisen tärkeää hyvinvoinnin kannalta.

Vahvuusopetus varhaiskasvatuksessa

- ❑ Lapsella on oikeus myönteiseen luonteenkasvuun
 - välittävät ihmissuhteet ja turvallinen vuorovaikutus
 - myönteinen oppimisilmapiiri ja vahvistava palaute.
- ❑ Vahvuuskieli toimii vahvuusopetuksen perustana ja sen opettaminen on varhaiskasvatuksen tehtävä.
- ❑ Vahvuuskielen omaksuminen ja käsitteiden tunteminen ovat lähtökohtana vahvuuksien tunnistamiselle.
- ❑ Luonteenvahvuudet ovat taitoja, joiden avulla onnistutaan ja saavutetaan tavoitteita.
- ❑ Luonteenvahvuuksien opettamisen tavoitteena on
 - tukea lasta havaitsemaan itsessään vahvoja ominaisuuksia
 - lisätä lapsen uskoa omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin
 - vahvistaa lapsen myönteistä käsitystä itsestä
 - kasvattaa lapsen itsetuntemusta
 - kasvattaa lapsen toipumiskykyä eli resilienssiä elämässä kohdattavien haasteiden varalle.

Varhaiskasvattajan rooli luonteenkasvattajana

Varhaiskasvattajan tulisi

- käyttää ja opettaa vahvuuskieltä arjessa
- auttaa lasta vahvuuksien tunnistamisessa ja nimeämisessä
- kannustaa lasta luonteenvahvuuksien hyödyntämiseen arjessa
- havainnoida ja antaa lapselle myönteistä palautetta vahvuuksien käytöstä
- huomata hyvä ja lapsen onnistumiset ”tähtihetket”
- dokumentoida havainnot, onnistumiset ja vahvuudet positiiviseen CV:hen
- toimia omien esimerkkien kautta mallina lapselle luonteenvahvuuksien kehittämisessä.

Taulukko 1 VIA-luokittelun 6 hyvealuetta ja 24 niihin lukeutuvaa luontevahvuutta Petersonin ja Seligman (2004) mukaan. Taulukkoon on lisätty Kaisa Vuorisen ja Lotta Uusitalo-Malmivaaran tutkimusten tuloksena syntyneet myötätunto ja sisukkuus.*

HYVEET	LUONTEENVAHVUUDET
<p>I Viisaus ja tieto: tiedon hankkimiseen ja käyttöön liittyvät kognitiiviset vahvuudet</p>	<p>1. Luovuus 2. Uteliaisuus 3. Arviointikyky 4. Oppimisen ilo 5. Näkökulmanottokyky</p>
<p>II Rohkeus: emotionaaliset vahvuudet, joita tarvitaan päämäärien saavuttamiseen sisäistä tai ulkoista vastarintaa kohdattaessa</p>	<p>6. Urheus 7. Sinnikkyys 8. Rehellisyys 9. Innokkuus Sisukkuus*</p>
<p>III Inhimillisuus: sosiaaliset kyvyt, joita tarvitaan toisista huolehtimiseen ja ystävystymiseen</p>	<p>10. Rakkaus 11. Ystävällisyys 12. Sosiaalinen älykkyys Myötätunto*</p>
<p>IV Oikeudenmukaisuus: taidot, joita tarvitaan yhteisössä elämisessä</p>	<p>13. Ryhmäyötaidot 14. Reiluus 15. Johtajuus</p>
<p>V Kohtuullisuus: kyky vastustaa liioittelua ja ylenpalttisuutta</p>	<p>16. Anteeksiantavuus 17. Vaatimattomuus 18. Harkitsevaisuus 19. Itsesäätely</p>
<p>VI Henkisyys: kyky antaa ilmiöille laajempaa merkitystä</p>	<p>20. Kauneuden arvostus 21. Kiitollisuus 22. Toiveikkuus 23. Huumorintaju 24. Hengellisyys</p>

Taulukko 2 Luontevahvuuksien jaottelu (Vuorinen 2016)

Kaisa Vuorinen on yhdistänyt VIA-filosofiaa, Lea Watersin (2015) ajattelua sekä hänen omia kokemuksiaan vahvuusperustaisesta opetustyöstä. Vuorinen on jakanut luontevahvuudet kolmeen ryhmään, mikä tukee vahvuuksien opettamista lapsille.

YDINVAHVUUDET	VOIMAVAHVUUDET	KASVUVAHVUUDET
Olennainen osa yksilön persoonaa, yksilöllinen tapa ajatella ja toimia.	Voidaan oppia, opettaa ja käyttää joka päivä.	Vahvuuksia, joita ihailtaan toisissa ihmisissä.
Ihmisellä on 3-7. (Seligman 2002).	Arjen sankarointumisen (omana itsenä olemista sen parhaimmassa muodossa) perusta, jonka avulla tavoitteet ovat saavutettavissa	Jokaisella ihmisellä on omanlaisensa kasvuvahvuudet.
Käyttäminen rakentaa hyvinvointia ja onnellisuutta. Niiden avulla saavutetaan tavoitteita.	<u>Sinnikkyys ja itsesääteily</u> liittyvät henkilökohtaisen kasvun ja kehittymisen voimavahvuuksiin	Voidaan kutsua uusiksi mahdollisuuksiksi, joiden avulla on mahdollista löytää uusia ulottuvuuksia elämään.
Tuo ihmisen parhaat puolet esiin.	<u>Myötätunto</u> auttaa toimimaan toistemme hyväksi. Tähän vahvuuteen liittyy myös <u>itsemyötätunto</u> , jolla on tärkeä merkitys kyvyssä toipua vastoinkäymisistä.	Kasvuvahvuuksien käyttäminen vaatii ponnisteluja sekä tietoista keskittymistä.

PEDAGOGINEN DOKUMENTOINTI

Käsitteet

- ❑ Dokumentteja eli sisältöä ovat
 - valokuvat, videot ja äänitteet, lasten piirustukset ja muut työt
 - muistiinpanot keskusteluista lasten sekä huoltajien kanssa
 - kasvunkansiot, lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja positiivinen CV.

- ❑ Dokumentointi on sisällön tuottamista, toiminnan näkyväksi tekemistä ja tallentamista myöhempää tarkastelua ajatellen .

- ❑ ”Dokumentointi syvenee pedagogiseksi vasta, kun toimintaa suunnitellaan ja kehitetään yhdessä vanhempien ja lasten kanssa.” Rintakorpi (2017, 21).

- ❑ Pedagoginen dokumentointi on suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen työkalu varhaiskasvatuksessa.

Pedagoginen dokumentointi

- ❑ Tuottaa tietoa
 - yksittäisen lapsen kehityksestä ja ajattelusta, mielenkiinnon kohteista, tarpeista, oppimisesta ja osaamisesta
 - koko lapsiryhmän toiminnasta ja vuorovaikutuksesta
 - varhaiskasvatuksesta ja käytetystä pedagogiikasta.

- ❑ Mahdollistaa varhaiskasvattajalle
 - pedagogisen toiminnan sekä valintojen arvioinnin
 - oman työn tarkastelun ja toimintatapojen kriittisen arvioinnin
 - ammatillisen kehittymisen.

Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteena on

- lapsen tunteminen yksilönä
- lapsiryhmän keskinäisten suhteiden ymmärtäminen
- lapsiryhmän henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen luonteen ymmärtäminen
- demokratian edistäminen varhaiskasvatuksessa
- lasten ja huoltajien osallisuuden ja toimijuuden tukeminen
- henkilöstön ammatillinen kehittyminen
- varhaiskasvatustoiminnan suuntaaminen ja kehittäminen lapsilähtöiseksi eli lapsen tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi.

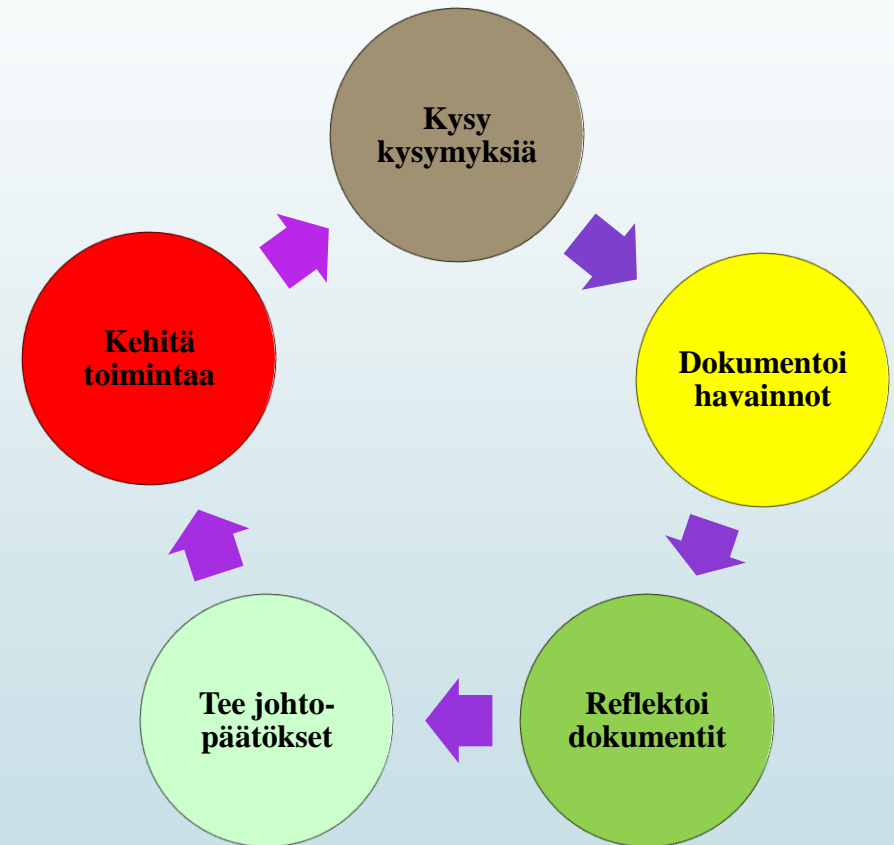
Varhaiskasvattajan rooli pedagogisen dokumentoinnin toteuttajana

Varhaiskasvattajan tulisi

- sitoutua pedagogisen dokumentointimenetelmän käyttöön sekä yhteisesti sovittuihin pelisääntöihin
- toimia suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti yhteistyössä tiimin, lasten ja huoltajien kanssa
- perehdyttää lapset dokumentointilaitteiden käyttöön
- sisällyttää dokumentointi osaksi lasten kanssa tapahtuvaa toimintaa arjessa
- mahdollistaa lasten osallistuminen dokumentointiin arjessa > lapsi on aktiivinen toimija
- käsitellä tallennetut dokumentit yhteisesti sovitulla tavalla
- käydä pedagogiseen dokumentointiin liittyvät keskustelut lasten ja huoltajien kanssa
- suunnitella, toteuttaa, arvioida ja muokata toimintaa lasten tarpeita ja kiinnostuksen kohteita vastaavaksi.

Pedagogisen dokumentoinnin vuorovaikutuksellinen prosessi

- ❑ Kysy kysymyksiä - mitä halutaan tietää?
 - lasten ja/tai aikuisten näkökulma
 - dokumentoinnin kohteet sovitaan yhdessä
 - esimerkiksi lasten leikki, vuorovaikutus, VASU:n sisältö.
- ❑ Dokumentoi havainnot sovitulla tavalla.
- ❑ Reflektoi yhteistyössä kasvattajatiimin/lasten kanssa dokumenttien sisältöjä.
- ❑ Tee johtopäätökset reflektoinnin pohjalta.
- ❑ Kehitä lapsilähtöistä toimintaa.

Eettisyys ja tietosuoja

- ❑ Henkilöstöllä on vastuu dokumenttien käytöstä
 - kriittisyyttä ja suunnitelmallisuutta: mitä tilanteita dokumentoidaan, mihin dokumentteja tallennetaan, käytetään ja missä julkaistaan.
- ❑ Dokumentointilaitteet tulee
 - työn puolesta
 - käytetään lain ja kunnassa sovittujen pelisääntöjen mukaisesti
 - huomioidaan tietosuojaan liittyvät asiat.
- ❑ Huoltajilta kirjallinen lupa.

POSITIIVINEN CV (PCV)

Positiivinen CV

- ❑ "Positiivinen CV on laaja-alaisten taitojen ansioluettelo, jonka avulla lapset ja nuoret oppivat tunnistamaan ja arvioimaan monipuolista osaamistaan ja vahvuuksiaan" (Vuorinen 2020).
- ❑ Positiiviseen CV:hen dokumentoidaan lapsen vahvuudet, osaaminen, onnistumiset ja niistä saadut palautteet erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.
- ❑ Tärkeää on lapsen osaamisen muistiin laittaminen (itselle) luontaisella tavalla.
- ❑ Palautteen antajia voivat olla huoltajat, ikätoverit ja varhaiskasvattajat.
- ❑ Palaute voi olla esimerkiksi kirjallisena, kuvina tai videoina.
- ❑ Positiivisen CV:n käytön myötä lapsi ja varhaiskasvattaja oppii tunnistamaan hyvää itsessään sekä kanssaihmisissään.
- ❑ Hyvän havaitsemisen pohjan luominen lähtee varhaisesta iästä ja jatkuu läpi elämän.
- ❑ Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli positiivisen CV:n käyttöönotossa.

Lopuksi

Toivomme, että tämä tietopaketti herätti uteliaisuutenne ja innostutte perehtymään laajemmin esillä oleviin aiheisiin esimerkiksi tietopaketissa käyttämämme kirjallisuuden avulla. Kirjallisuudessa on esitetty käytännön esimerkkejä muun muassa siitä, kuinka vahvuuksia voi ryhtyä bongaamaan, kuinka ohjata lasta luontevahvuuksien havaitsemiseen ja kuinka hyödyntää pedagogista dokumentointia käytännön työssä.

Toivomme Teidän lähtevän rohkeasti ja innokkaasti huomaamaan hyvää, bongaamaan vahvuuksia, kirjaamaan niitä lapsen positiiviseen CV:hen ja hyödyntämään saatua tietoa yhdessä lapsen, huoltajien ja koko varhaiskasvatusyhteisön kanssa.

Terveisin Sirpa & Sirpa

Lähteet

Tietopaketti perustuu seuraaviin lähteisiin. Lähteitä on käytetty soveltaen ja mukailleen.

Joensuun seudun varhaiskasvatussuunnitelma 2018. <https://www.joensuu.fi/documents/144181/3958508/Uusi+seutu-vasu+1.4+Joensuun+tarkennuksilla.pdf/81662570-6219-6f5a-83ac-5423e6ff55c5>. 2.4.2020.

Kumpulainen, K., Mikkola, A., Rajala, A., Hilppö, J. & Lipponen, L. 2014. Positiivisen pedagogiikan jäljillä. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 224-242.

Leskisenoja, E. 2019. Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa – Toteuta käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2018:a.https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf. 14.9.2019.

Rintakorpi, & Henttonen. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Lasten keskus.

Uusitalo-Malmivaara, L. 2015. Hyveet ja luontevahvuudet. Teoksessa Uusitalo-Malmivaara, L. (toim.) Positiivisen psykologian voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 2. painos. 63-84.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2016. Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara, L. & Vuorinen, K. 2017. Huomaa hyvä! Vahvuusvariksen bongausopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Uusitalo-Malmivaara L. & Vuorinen, K. 2017. Vahva luonne on myötätuntoinen. Teoksessa Pessi A., Martela, F. & Paakkanen, M. (toim.) Myötätunnon mullistava voima. Jyväskylä: PS-kustannus. 183-201.

Vuorinen, K. 2020. Kaisa Vuorinen. <https://kaisavuorinen.com/huomaa-hyva/> 9.1.2020.

Lomakkeet

Arvoisa varhaiskasvattaja,

tämä tiedonkeruulomake on tarkoitettu lapsen laaja-alaisen osaamisen, kiinnostuksen kohteiden ja luontevahvuuksien kartoittamiseen ennen positiivisen CV:n täyttämistä. Lisäksi lomakkeeseen kirjataan havainnot siitä, miten ne näkyvät lapsen arjessa. Liitteenä on Luontevahvuudet –lomake, josta voidaan rengastaa lapsessa havaitut luontevahvuudet.

Tämä lomake voidaan täyttää tiimin kanssa yhdessä tai kukin varhaiskasvattaja omansa.

Lapsen laaja-alainen osaaminen

Lapsen kiinnostuksen kohteet

Lapsella on seuraavia luontevahvuuksia

Ja näkyvät arjessa

Lapsen nimi

Täyttänyt/.....

Arvoisa huoltaja/t,

tämä tiedonkeruulomake on tarkoitettu lapsesi osaamisen, kiinnostuksen kohteiden ja vahvuuksien kartoittamiseen ennen positiivisen CV:n täyttämistä. Pyydämme Teitä kirjaamaan havaintonne, miten kyseiset asiat näkyvät lapsesi arjessa.

Liitteenä on Luontevahvuudet –lomake, josta voitte rengastaa lapsessa havaitsemanne luontevahvuuksia tai kirjata ne tähän lomakkeeseen. Kiitos yhteistyöstä.

Lapseni osaa jo

Lapseni on kiinnostunut

Lapseni vahvuudet ovat

Ja näkyvät lapsen arjessa

Lapsen nimi

Täyttänyt

Hei,

tämä tiedonkeruulomake on tarkoitettu osaamisesi, kiinnostuksenkohteidesi ja vahvuuksiesi kartoittamiseen ennen positiivisen CV:n täyttämistä. Lisäksi pyydämme sinua pohtimaan, miten kyseiset asiat näkyvät arjessasi.

Liitteenä on Luontevahvuudet –lomake, josta voit rengastaa tai alleviivata itsessäsi havaitsemasi luontevahvuudet.

Kiitos yhteistyöstä!

Minä osaan

Minä olen kiinnostunut

Minun (luonteen)vahvuuteni ovat

Ja näkyvät arjessa

Lapsen nimi

Täyttänyt/.....

Liite lapsen ja huoltajien tiedonkeruulomakkeeseen.

LUONTEENVAHVUUDET / Rengasta lapsessasi havaitsemiasi luontevahvuuksia. Kiitos.

Viisaus ja tieto
Tiedon hankkimiseen ja
käyttöön liittyvät
kognitiiviset vahvuudet

Luovuus
Uteliaisuus
Arviointikyky
Oppimisen ilo
Näkökulmanottokyky

Kohtuullisuus
Kyky vastustaa liioittelua ja ylenpalttisuutta

Anteeksiantavuus
Vaativattomuus
Harkitsevaisuus
Itsesäätely

Oikeudenmukaisuus
Taidot, joita tarvitaan
yhteisössä elämisessä

Ryhmäyötaidot
Reiluus
Johtajuus

Henkisyys
Kyky antaa ilmiöille laajempaa
merkitystä

Kauneuden arvostus
Kiitollisuus
Toiveikkaus
Huumorintaju
Hengellisyys

Rohkeus

Emotionaaliset
vahvuudet, joita tarvitaan
päämäärien saavuttamiseen
sisäistä tai ulkoista
vastarintaa kohdattaessa

Urheus
Sinnikkyys
Rehellisyys
Innokkuus
Sisukkuus

Inhimillisyys
Sosiaaliset kyvyt, joita tarvitaan toisista
huolehtimiseen ja ystävystymiseen

Rakkaus
Ystävällisyys
Sosiaalinen älykkyys
Myötätunto

Lapsen nimi

Täyttänyt/.....

POSITIIVISEN CV:N MALLI / lapsen nimi ja kuva

Lapsi kuvittaa ja luo positiivisen CV:n haluamallaan tavalla

Minä osaan

Minun vahvuuksiani ovat

POSITIIVINEN CV:N MALLI

